

دولت سیزدهم به مثابه دولت سنتز

روح‌الامین سعیدی /

عضو هیئت علمی گروه روابط بین‌الملل دانشگاه امام صادق (ع)

بیش از چهار دهه از عمر نظام جمهوری اسلامی می‌گذرد و همچنان بر سر مسیر حرکت کلان کشور در عرصه سیاست داخلی و سیاست خارجی و نیز در خصوص الگوی مناسب توسعه، یک اجماع فراگیر نخبگانی به ویژه در سطوح فوقانی حاکمیت شکل نگرفته است. بر اثر فقدان این اجماع نخبگانی شاهد حرکت زیگزاگی و پاندرولی کشور هستیم که وقت و انرژی فراوانی را از همه ایرانیان گرفته و به هدر داده است. گویی هر هشت سال که می‌گذرد، قطار مدیریت کشور بر روی ریل متفاوت قرار می‌گیرد و به سوی مقصد متفاوتی پیش می‌رود. به دلیل نهادینه نشدن الگوی مطلوب حکمرانی در کشور حتی پس از گذشت ۴۳ سال، قوه مجریه و رئیس آن ظرفیت مانور بسیار بالا و مجال فراخی برای پیاده‌سازی سیاست‌های مدنظر خود و جناح سیاسی متبوعش دارد؛ لذا از ابتدای دهه ۱۳۷۰ تا کنون می‌بینیم در هر دوره ریاست جمهوری با چرخش نخبگان و تغییر آرایش سیاسی در قوه مجریه، اولویت‌ها، راهبردها و حتی «گفتمان سیاسی» حاکم بر کشور دستخوش دگرگونی بنیادین می‌گردد. برای مثال در دوره آقای هاشمی رفسنجانی و کارگزاران، «توسعه اقتصادی سرمایه‌سالار»، در دوره آقای خاتمی و اصلاح‌طلبان، «توسعه سیاسی لیبرالی»، در دوره آقای احمدی‌نژاد و اصول‌گرایان، «عدالت توزیعی» و در دوره آقای روحانی و اعتدال‌گرایان، «اعتدال در درون و اتصال به بیرون» به عنوان ایده اصلی در دستورکار دولت‌های اجاره‌نشین ساختمان پاستور قرار داشتند. این در حالی است که در جوامع توسعه یافته، این ساختار است که حاکمیت دارد، نه اشخاص؛ زیرا بر سر الگوی حکمرانی مطلوب، اجماع فراگیر شکل گرفته و اولویت‌ها، اهداف، منافع ملی و راهبردهای تحقق آن‌ها کاملاً نهادینه شده است. در نتیجه، چرخش دموکراتیک نخبگان در این جوامع نمی‌تواند خللی در مسیر حرکت کلان کشور وارد سازد. به عبارت دیگر نخبه‌ای که در مقام ریاست جمهوری یا نخست‌وزیر سکان قوای اجرایی را در دست می‌گیرد، امکان مانور نمایان و خارج از چارچوب مشخصی ندارد و موظف است قطار حکمرانی کشور را در همان مسیر ریل‌گذاری شده و مورد وفاق نخبگان به پیش براند. در فضای سیاسی کشور سال‌هاست که اختلافات نخبگان در عرصه‌های مختلف از مسائل فرهنگی و اجتماعی گرفته تا الگوی توسعه و سیاست خارجی، بر روی طیفی تعریف می‌شود که یک سر آن جریان اصلاح‌طلبی و سر دیگرش جریان اصول‌گرایی است. تقابل و صف‌بندی این دو جریان که